

Вступ

В кожній людині є місце, з якого починається розуміння та відчуття Батьківщини. Де б ми не були, в молодості чи старшому віці, при згадці про рідний край подумки завжди звертаємось до рідної оселі, до тих місць, де пробудилася свідомість. Таким місцем для нас є рідне місто з батьковою хатою, школою, річкою, лісами та полями. Обличчя людей, природа, вулиці, будинки, визначальні події – все це з часом створює ностальгічне тло, з якого виростає любов до України. В пошуках відповіді на вічні питання: хто ми на цій землі, в чому наше земне призначення, вчитуємось в сторінки історії міста, краю, держави, вдивляємось в зоряне небо і обличчя людей. Цей вічний пошук спонукає до прискіпливого вивчення своїх витоків. Бо лише той, хто знає своє минуле, вартий майбутнього.

За свою більш як 600 - річну історію місто не раз переживало часи піднесення та упадку. Його доля тісно пов'язана з історією Галичини. Перші поселення на теренах сучасного міста тулилися до соляних джерел. Сіль – найдорожчий продукт середньовіччя – давав життя, роботу, приносив багатство тим, хто володів і торгував нею. Болахівських солеварів знали в древньому Києві, Прибалтиці, Польщі, Угорщині. Відомі боярські роди на виробництві та експорті солі здобули славу, мастки, землі. Задля поповнення королівського скарбу в середині 16-го століття була введена королівська монополія на видобуток та торгівлю сіллю. Монопольне право продавалось іноземцям, придворній шляхті, яка вірою і правдою служила

польській короні. Власне з цього почалось окатоличення української шляхти, що на ті часи було рівнозначним ополячуванню. Українське громадянство втратило свого природного захисника – національну аристократію.

Переломним для Болехова був 1603 рік, коли за вимогою багатого купецтва та ремісників, зважаючи на важливість міста як торгово-промислового та військово-стратегічного пункту, йому було надано королівський привілей – Магдебурзьке право. Іншими словами – право на місцеве самоврядування, станове представництво в міському уряді, право створювати цехові об'єднання та ін.

Європейського виду місто почало набувати тільки після бурхливих подій революції 1848 року, коли місто двічі горіло і за рік змінилося дві влади. Українська міська Рада під керівництвом Йосипа Охримовича, що була створена за прикладом Руської Ради у Львові, не пережила хаосу двох пожеж.

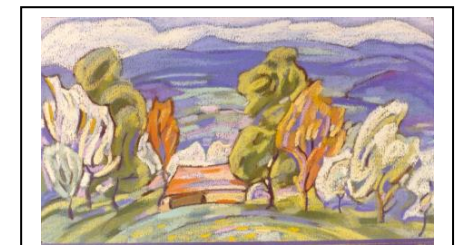
Все, що дотепер збереглося в центральній частині Болехова, збудовано в час економічного буму, який почався в другій половині 19-го століття. Машинна обробка деревини, шкіри, виробництво солі та цегли призвели до швидкого збагачення промисловців, і, як наслідок, до бурхливої забудови центральної частини міста. Проте, українцям залишалися ролі дрібного ремісника, чорнороба, слуги, землероба. Довголітній шовіністичний тиск, низький життєвий рівень постійно породжували соціальну та міжнаціональну напругу, яка вибухала при кожній нагоді. Так було 1848, 1918, 1941. Ба-

Тимків Олесь Володимирович

народився в Болехові. Навчався в Кримському художньому училищі та Львівській академії мистецтв. Працює в галузі образотворчого мистецтва. Улюблені теми: пейзаж, довільна композиція, портрет. Організатор та учасник мистецьких пленерів. Персональні виставки у Львові, Івано-Франківську. Роботи знаходяться в приватних колекціях Англії, Польщі, США, Росії, Естонії.

Наша галерея

готовіковий стан пригноблення залишив глибокий слід в ментальності українців Галичини. Наслідки історичної долі заважають нам і сьогодні. Глибока соціальна та національна покривдженість виробила оборонну, пасивну соціальну позицію з особовою меншевартістю, що закріпило філософію “моя хата скраю,” й “дулякишенькове геройство” пересічного обивателя.

Відчайдушні спроби свідомої патріотичної інтелігенції 19 та початку 20 століть змінити стан справ, підняти українство до рівня державотворчої нації двічі протягом минулого століття завершилось безрезультатно. Але ідеї не вмирають. Мирне осягнення незалежності 1991 року скроплене кров'ю романтичних та фанатичних попередників.

В Першу світову війну, коли фронт двічі переходив містом, було знищено 40% житлового фонду, загинуло більше тисячі громадян міста.

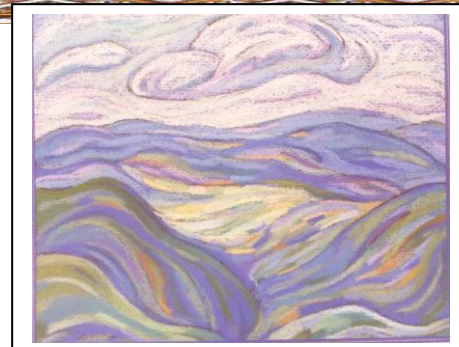
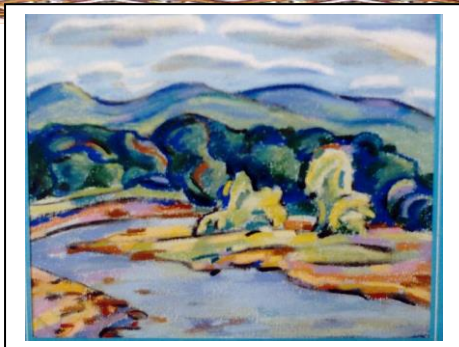
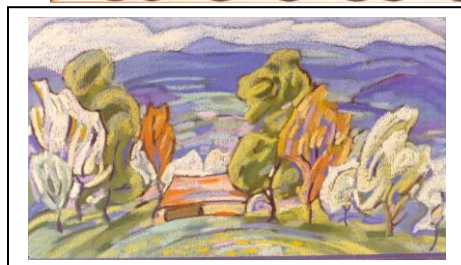
Міжвоєнний період пройшов під знаком національного самоусвідомлення завдяки діяльності патріотичних просвітніх товариств, української церкви та проукраїнських партій.

Трагічними для міста та його жителів стали події Другої світової. Внаслідок окупацій (більшовицької та фашистської) в місті загинуло біля 3000 євреїв, репресовано та виселено більше тисячі українців, депортовано до Польщі біля двох тисяч поляків. Як наслідок, місто дотепер не відновило довоєнної кількості жителів. Ця доля спіткала всю Україну. За 20-те століття кількість українців в Україні сущих практично не зросла. Про це треба пам'ятати, щоб правильно оцінювати наш сьогоднішній стан, не будувати

повітряних замків, не обдурювати себе марними перспективами. Нас чекає довгий виснажливий шлях до мети, за яку ми одностайно голосували на референдумі 1991 року. Вододіл між різними політичними системами ми вже перейшли. Час, коли ми стояли на двох крижинах різних суспільних укладів, які розходилися в часі, – позаду. Нестримний хід подій несе нас до цивілізованої Європи, до нового життя, в якому кожен буде мати змогу жити за власним сценарієм.

Оздоровлення економіки протягом останніх років показує, що ми на правильному шляху - це вагомий аргумент для здорового оптимізму.

Доля малих міст така, що талановита молодь зазвичай покидає їх в пошуках освіти, престижної праці та кращих умов до здійснення кар'єри. Багато наших земляків, доля яких розкидала по всьому світу, можуть назвати Болехів своєю малою Батьківщиною. Прославили місто академік Ярослав Сабан, члени-кореспонденти Академії наук Мирослав Ониськів та Богдан Сабан, професор, ректор Львівського університету фізичної культури Мирослав Герцик, молодий професор Роман Малендевич (США), колишній міський голова Львова Василь Куйбіда, художники: Михайло і Тадей Риндзакі (Львів), дитяча письменниця Марта Чопик (Тернопіль), заслужена артистка України Зоя Охріменко (Київ), відомі лікарі: Микола Гульчій (Київ), Орест Кобецький та Микола Корпан (Відень), архітектор Роман Рудик. Живуть проблемами міста, хоч і не бувають частими гістьми Володимир Керницький (Варшава), Богдан Куневич (Тернопіль), Михайло Форович,

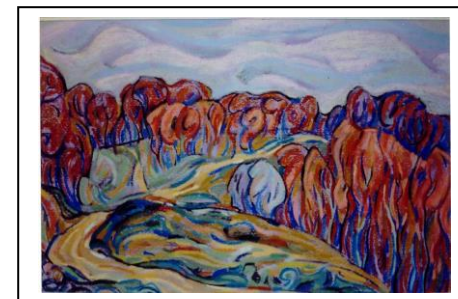
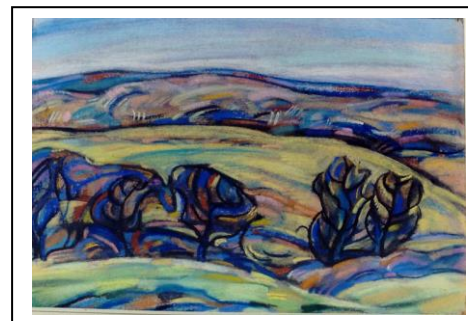
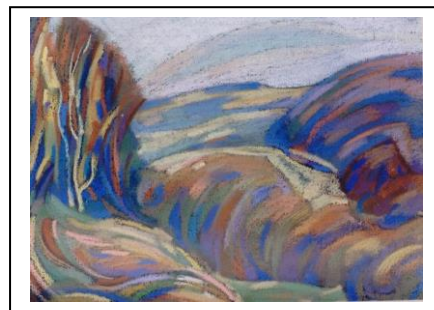
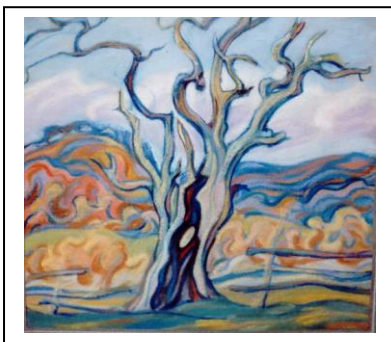
Іван Гульчій (Івано-Франківськ), Ігор Стеців (Тернопіль), Ігор Юрчишин та Зіновій Бодлак (Львів).

Немало добрих талановитих людей проживають в Болехові, працюють на його славу і во ім'я майбутнього. Єраст Мудрицький, Лариса Дармохвал, Юрій Проненко, Олесь Тимків, Леся Малендевич та багато інших горожан докладають чимало зусиль до відродження краю. Місто постійно відчуває підтримку депутатів ВР Василя Бартківа та Євгена Гірника, депутатів обласної ради Ярослава Арабчука, Богдана Керницького, Василя Поліщука. Доброї слави зажили депутати лікарі Ярослав Паньків та Роман Дрінь.

Добрі люди-трудівники живуть в Болехові та селах міської ради. Незважаючи на труднощі, негаразди, вони не опускають рук, працюють, творять, народжують дітей і виховують їх достойними громадянами, патріотами України.

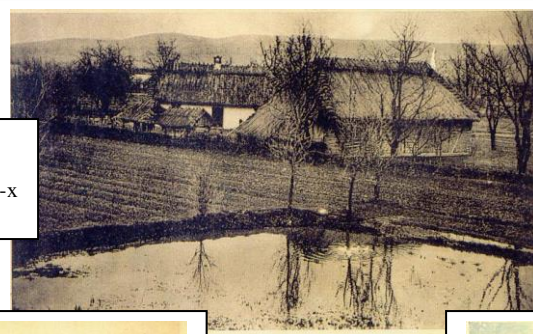
Переглядаючи альбом, вдивляйтесь в обличчя далеких земляків, наших сучасників, дітей, яким жити і творити в новій Україні. В кожному фото – знак часу, в кожных очах – доля. Незвичайні, унікальні прості люди – ні вони, ні їх обличчя вже ніколи не повторяться, ні в часі, ні в просторі.

Висловлюю щире подяку всім причетним до видання альбому, його підготовки та друку.

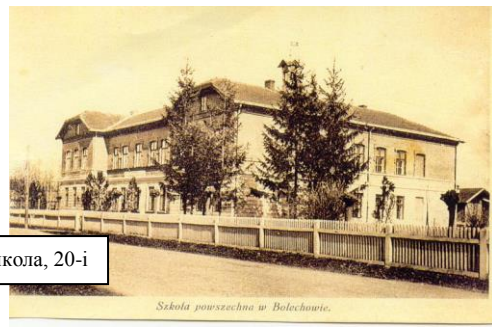

Вид на Сукіль, кінець 20-х років XX ст.

Волоське село, кінець 20-х років

Міський герб періоду Австро-Угорщини

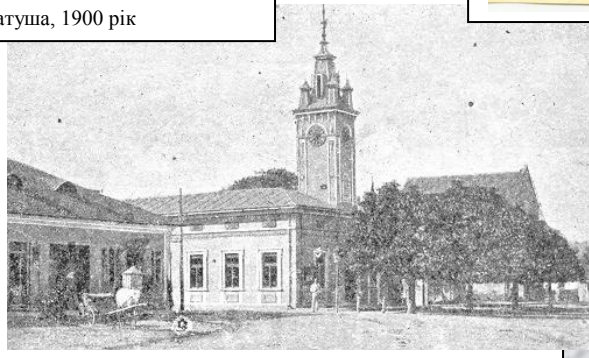

Загальноосвітня школа, 20-і

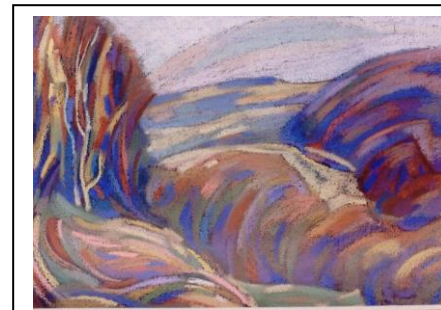
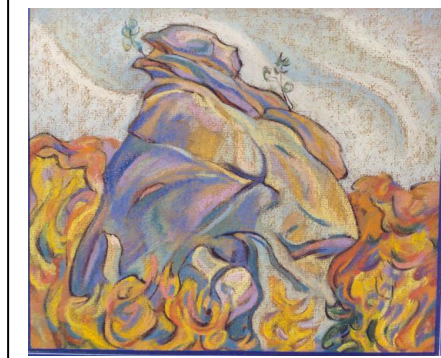
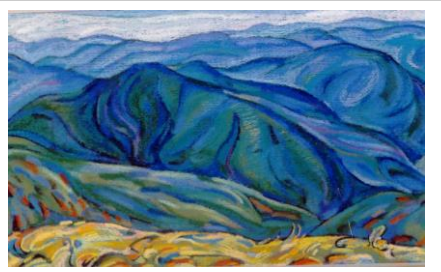
Ратуша та церква, кінець 2-тих років

Ратуша, 1900 рік

Крамниця польської "Охоронки"

Ринкова площа, 1900 рік

Польська захоронка

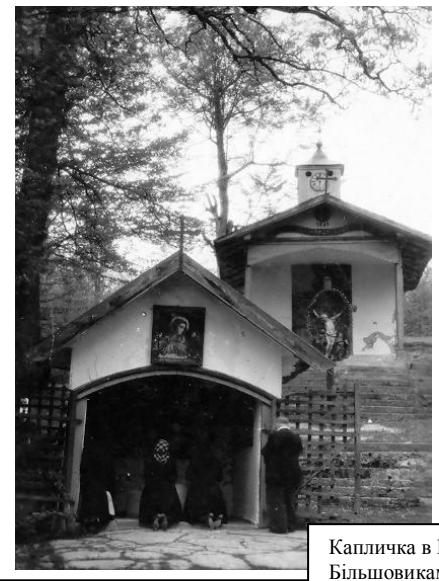
Суд і пошта, кінець 20-х років

Міський парк, 30-і роки

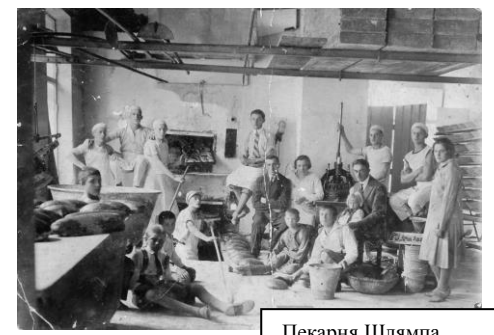
Кірха, 1789 року побудови, вид 30 років

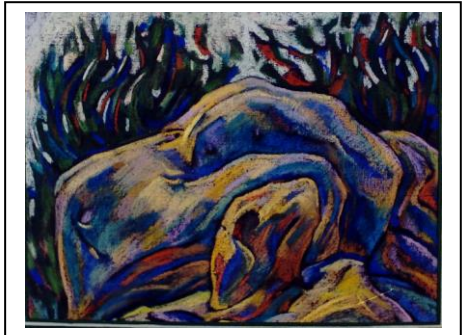
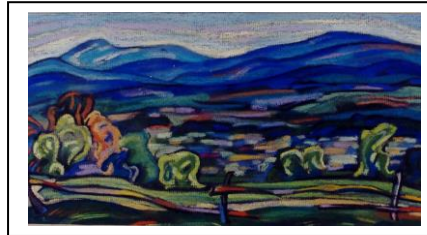
Капличка в Бучниках, знищена Більшовиками після війни

Готель Петровича, тепер Народний дім

Пекарня Шлямпа, Тепер кафе "Лілея"

А. Шептицький в Болахіві після помсвятенні церкви, 1907

Суддя Кирило Чекалюк, 1901 рік

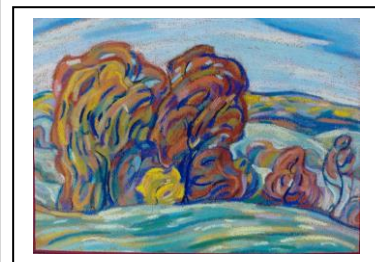
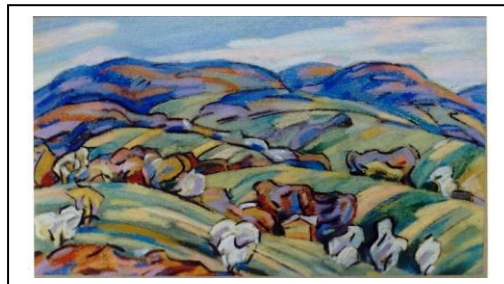
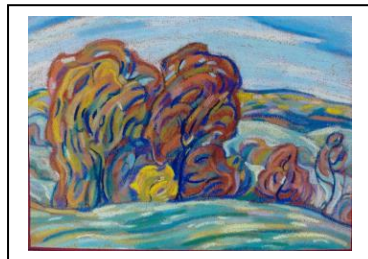
Гурток Назаровича на Волоському селі

Жіночий одяг кінця століття

Члени міського просвітнього польського товариства, кінець ІХ ст.

Одяг багатих міщан
кінця ІХ століття

Отець Галанюк з членами "Просвіти"

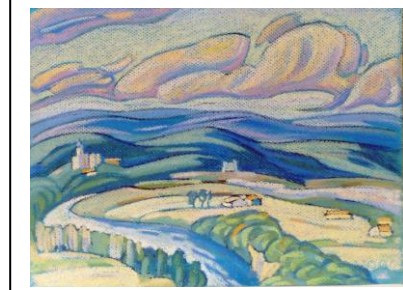
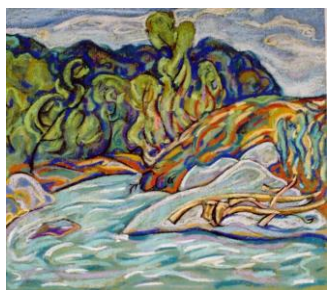
Всесвітньо відома оперна співачка,
професор музики і співу
Марцеліна Коханська-Сембріг
1858 - 1935

Вояки-українці в Австро-Угорській армії
в часі І Світової війни

Вояки М. Костів та Т Сімків
під час І Світової війни

Молодь міста з священиком
о. Володимиром, 40-і роки

Керівники міської просвіти

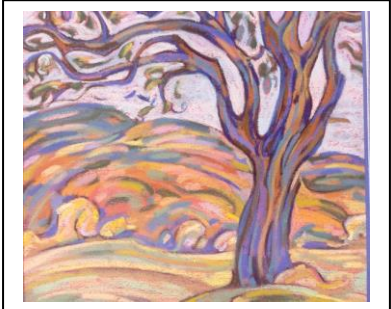
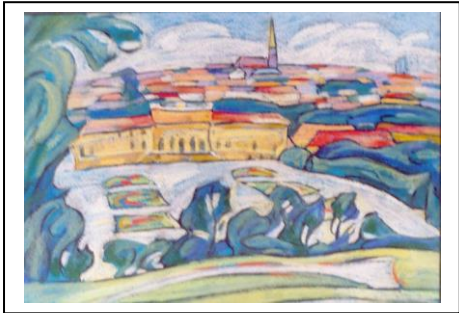
Міський хор
"Просвіти", кінець 30-х років

Родина судді Ганкевича,
20-і роки

Просвітяни міста з о. Володимиром
Сухим, 30-і роки

Активісти ОУН
брати Бодлаки
передвоєнне фото

Політичний гурток
періоду війни:

Ідейні учні та товариші
Черешньовського

ЗДОБУДЕМ ВОЛЮ! А ЯК НІ — УМРЕМ!

Держави ми не мали — лиш ярмо,
І зайди нашу землю пљондрували,
Свідомих — у тюрму, в тайгу-багно,
Та ми все ж українцями зростали.

Плекали нас при шелоті розілов,
Щоб ми понад усе свій край любили.
Повстали ми, коли фашист прийшов.
Формується УПА... Ростуть могили...

Здобудем волю! А як ні — умрем

Присягу склади і пішли на жертви.

В яким народі стільки ще знайдеш

Таких героїв — вірних аж до смерті?

Бували і бандити у лісах —

Такі у серці Господа не мали,

Під маскою повстанців йшли на шлях,

По селах навіть бідних обкрадали.

І це було на руку москалям:

«Дивіться хто ночами вас грабує,—

Бандити, вороги! Повірте нам!»

Повірив не один — тепер жалкує.

Лісами по слідах повстанських йшли

Цілі загони, армії. Шукали.

Оточені не раз стрільці були,

І смерть не раз їм в очі заглядала.

Граната — то останній захисник.

Не датись в руки нечисті безбожній —

Так не один пішов з життя із тих,

Хто виходу не бачив, знав — не можна!

Що може той сказати про УПА,

Хто влився кров'ю власного народу,

Заходив в хату і стріляв в хреста,

Палив, кричав: «Покажем вам свободу!»?

Ще є, живе насіння тих катів,

Що хліб їдять святої України

І кажуть: «Комунізму я хотів»

І хочу, щоб в Союзі всі ми жили».

Багато «українців» є таких:

Історії своєї не читали,

Не знають правди про УПА, про тих,

Що гордо за Вітчизну умирали.

Було, стрілець поранений вмирає,

Казав востаннє: «Я за волю гину...»

Я чула ті слова і кажу вам:

Вони понад усе любили Україну.

У нас в усіх тече повстанська кров,

Ми ще діждемось правди у державі.

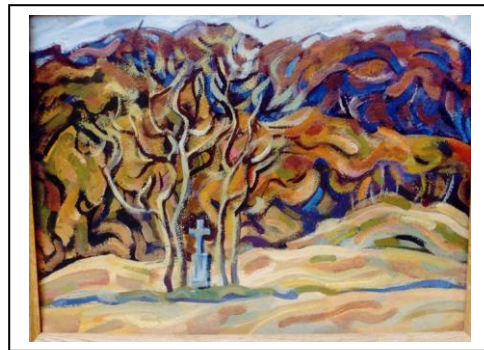
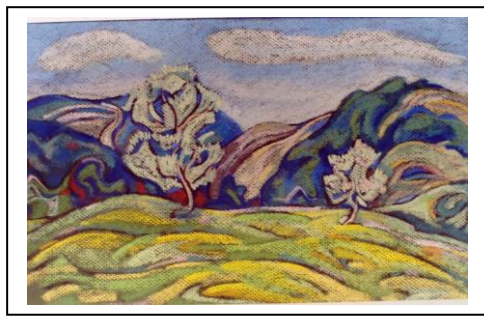
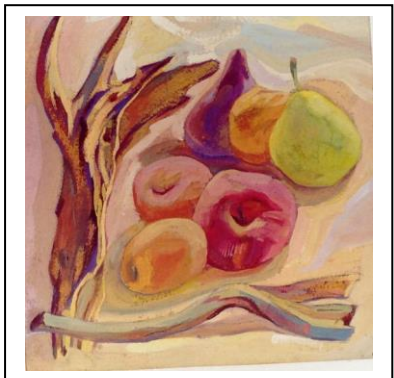
Вона торжествуватиме, щоб знов

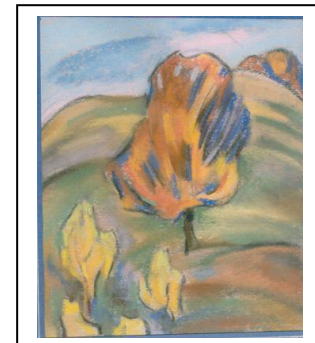
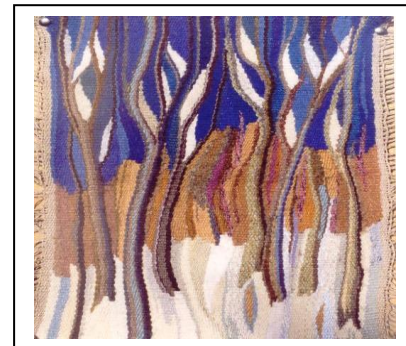
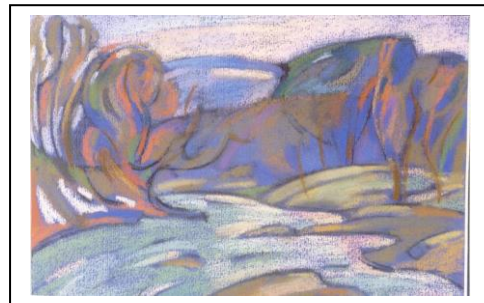
УПА отримала заслужену славу.

Мої подруги, друзі бойові!

Вас били злидні, долі таборів...
Вітаю з ювілеєм! Дорогі,
Хай Бог вас береже і дасть здоров'я.

Марія ЗАБОЛОТНА
медсестра УПА

Вихователями дітей-сиріт були монахині

В центрі: о.Галандюк, директор Й.Назар, вчителька М.Чека люк, 1926 рік

Початкова школа на Стрийській горі 40-і роки

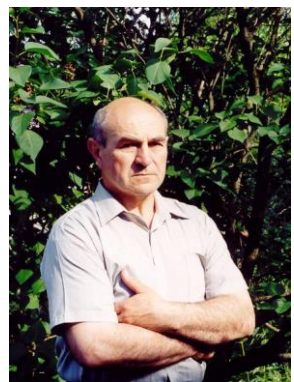

Єпископ Будка з дітьми захоронки, кінець 30-х років

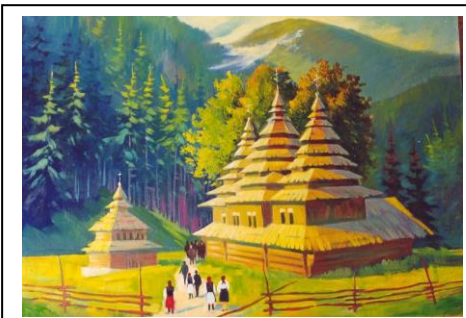
Вчителі: Д.Бекеш, С.Ростоцька,Борисенко (директор),Н.Божко

Вчителі: Жолнович,М.Штанько, Пірус (директор), Н.Божко,Д.Бекеш

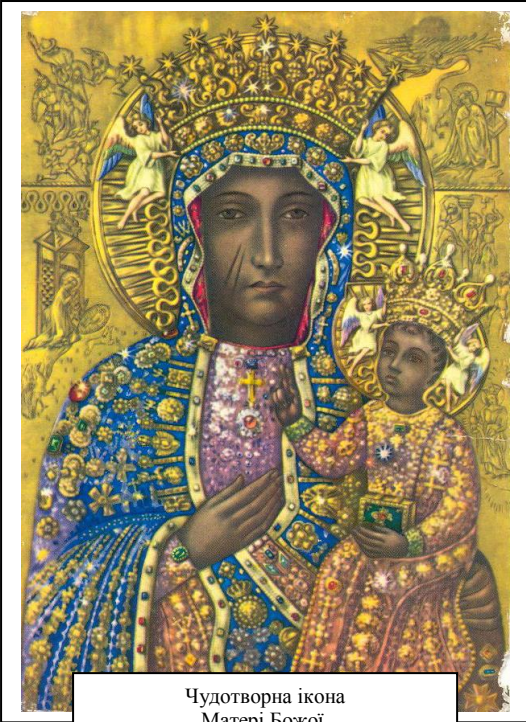
Проненко Юрій Володимирович

Викладач філософії лісгосподарського технікуму Цю людину бохехівчани бачили то на скалах, коли він, майстер спорту з гірського альпінізму,спритно й легко підіймався вгору по скалі, а малі хлопчики з подивом стежили за кожним рухом спортсмена, то на сцені Будинку культури ЛК в одязі козацького старшини в час вистави Людмили Старицької-Черняхівської „Гетьман Дорошенко”, то з пензлем та палітрою далеко в горах, то в аудиторії лісгосподарського технікуму, де вчить студентів заглиблюватися в істину, по-філософськи сприймати світ, життя. Автор двох поетичних збірок, численних художніх робіт.

На збірному пункті перед виїздом до Німеччини

Чудотворна ікона Матері Божої. Вивезена з України в Ченстохову

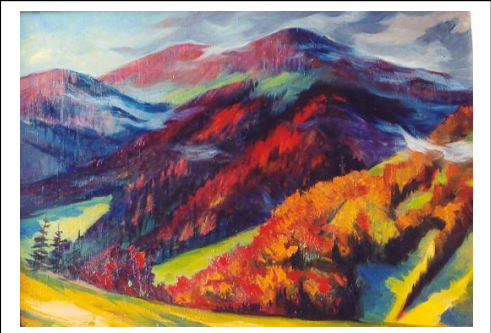
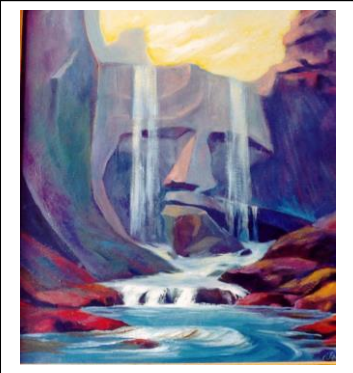
Оркестр сіль заводу, 1905 рік

Учні та вчителі школи з отцем-катехитом Галандюком

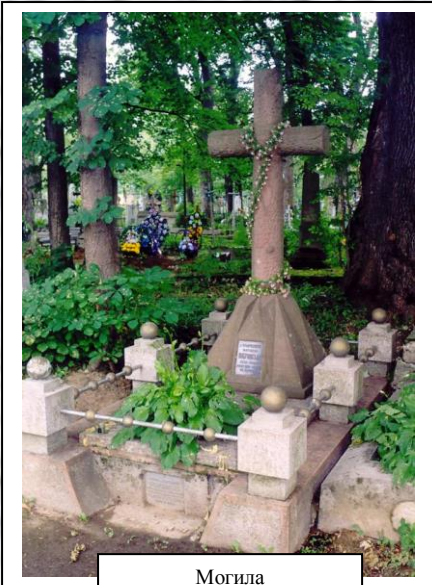

Єпископ Будка в школі, передвоєнне фото

На засланні, 1953 рік

Могила
Наталії Кобринської
“Мене вже серце
не болить”

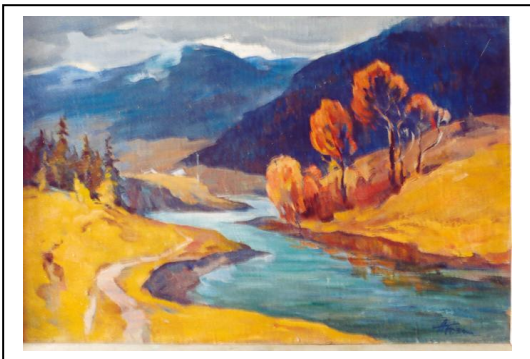
Багато українців зустріло
війну у війську польському

Місія, 1939 рік

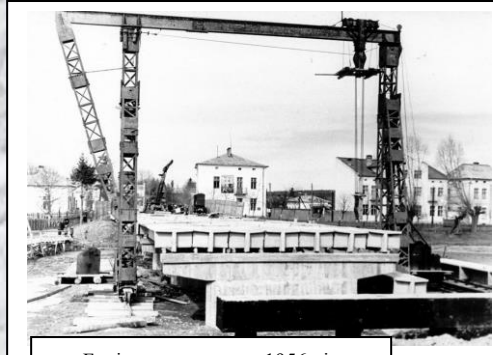

Керівництво кооперативної спілки, 1943 рік

Першотравнева демонстрація,
на передньому плані
Бунчак- директор шкір заводу,
Ленд я та Савич в різний час
міські голови

Будівництво моста, 1956 рік

Партактив після мітингу на
стадіоні

Керівництво міста: Шлемкевич,

Міський дитячий садок,
1950 рік

Демонстрація, 70 роки

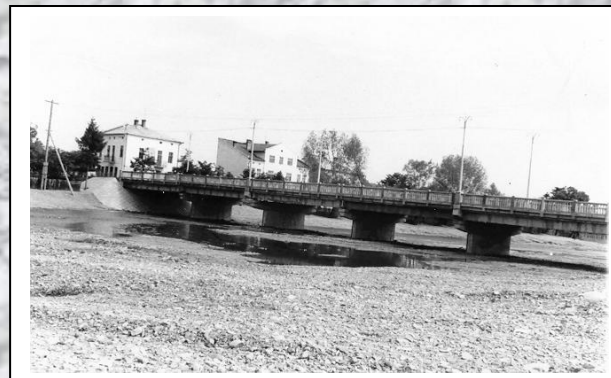

Людмила Бойко

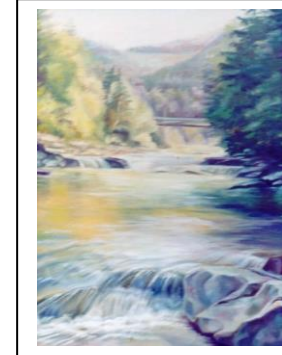
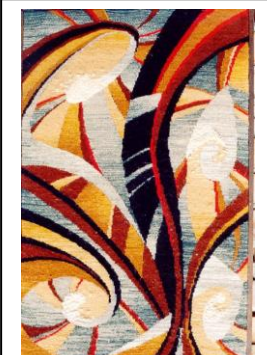
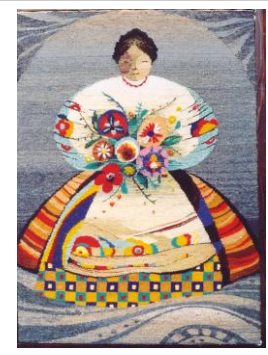
Народилася в Болехові, на-
вчалася у Львівському художньому
училищі ім. І. Труша – відділ ткацт-
ва. Викладач Болехівської школи
мистецтв.

Відкриття мосту,
1958 рік

Міст
сучасний

Співає перший секретар Болехівського райкому партії Петрик

Страх і безнадія в очах болехівчани: партія в особі першого секретаря ставить нові завдання до праці, кінець 50-х років

Виступають учні школи № 2

Хромишин Василь Дмитрович

1973 року народився в с.Тисів. Закінчив Болехівську художню школу, Львівське Училище ім.І.Труша та Львівську Академію мистецтв 2000 р. Працює в Болехівській школі мистецтв. Бере участь в місцевих та регіональних виставках. Нагороджений грамотою міністерства культури. Роботи в колекціях Росії, Італії, Австрії, США, Польщі.

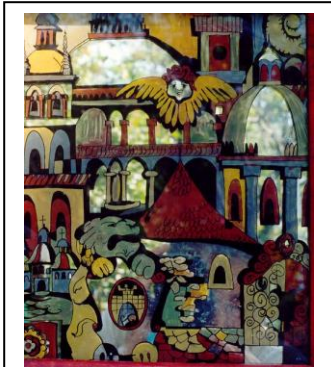
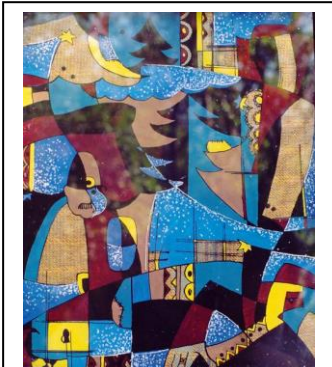

Останній голова Бохівського райвиконкому Шлемкевич, фото кінець 50-х років

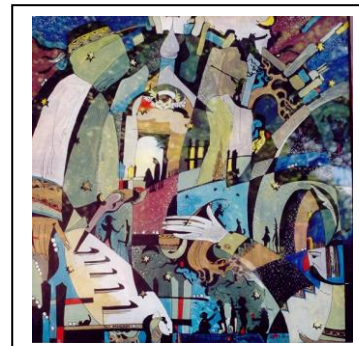
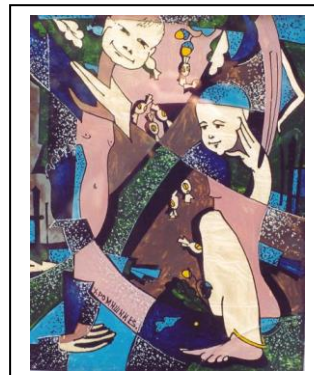
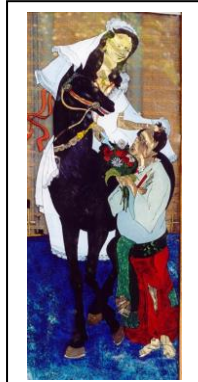
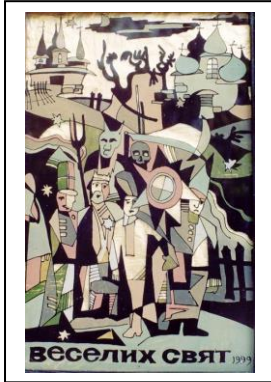

Весілля на Волоському селі, 1955 рік

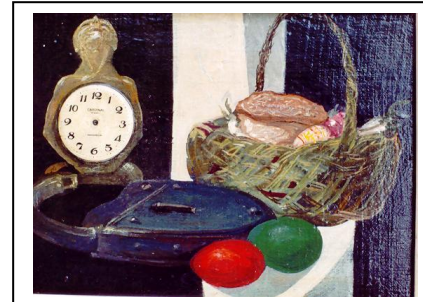
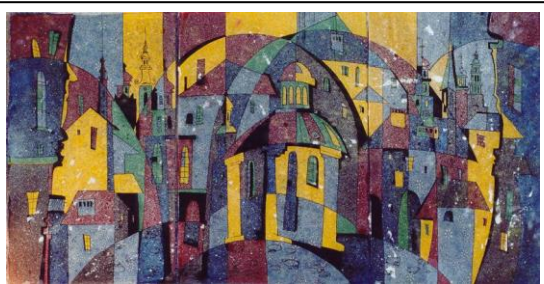

Серпнева нарада вчителів Болехівського району,
1959 рік

Серпнева нарада вчителів
Болехівського району.
1962 р.

Школа пекарів при хлібзаводі,
фото початку 60-х років

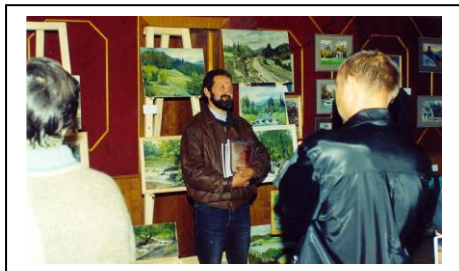

Суботник на хлібзаводі,
крайній зправа – директор Цімерман

Мітинг, 1969 рік

Відкриття кімнати-музею,
1967 рік

Пленер - 2001

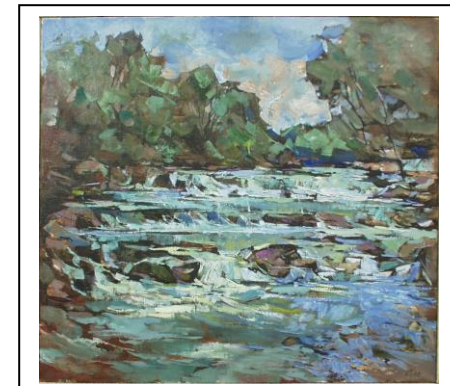
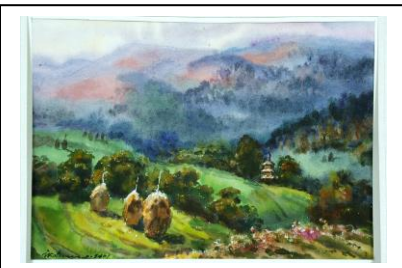
Хор вчителів школи № 1,
1955 рік

Учні 5-го класу школи № 1,
1955 рік

Учні 7-А класу школи № 1,
1953 рік, в центрі Іван Ступницький

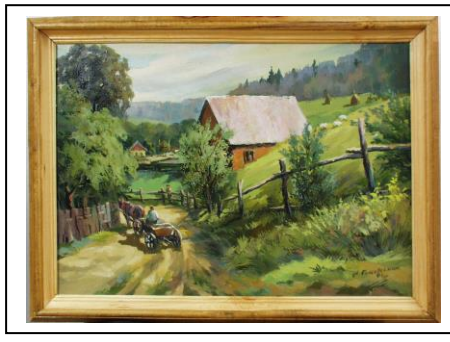
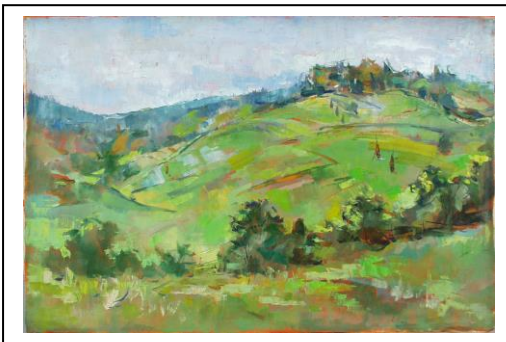

Учні та вчителі музичної школи, 1960 рік

Учні школи № 1, 1964 рік, вчитель Шевченко

Учні 5 класу школи № 1, 1955 рік, вчитель Марія Ступницька

Популярне тріо:

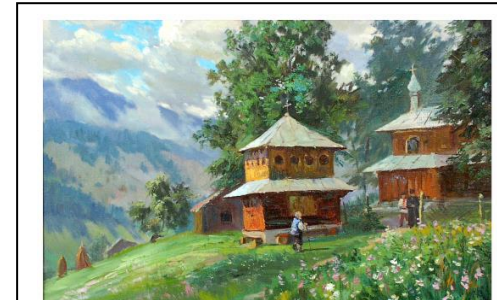
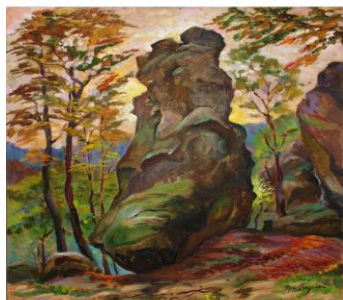
Відомий різб'яр Чміль
З учнями

Скрипковий майстер світової слави Зенон-
Володимир Петеш, 60-і роки

В майстерні Петеша, Чікаго

“ Народні джерела”, кер. Ераст Мудрецький, вперше виконує пісню про Н. Кобринську

Відкриття пам'ятника Наталії Кобринській, червень 1990 року

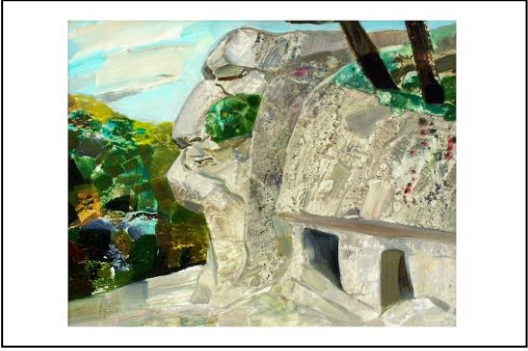
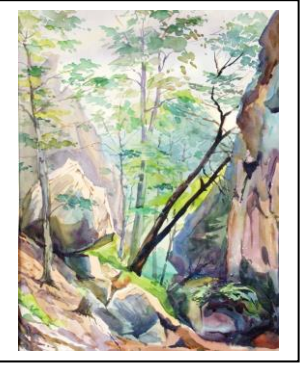
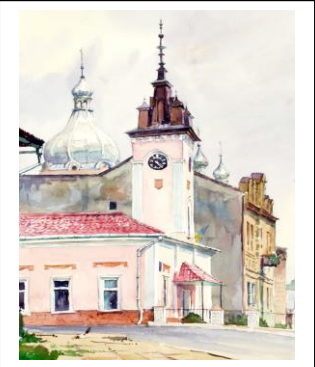
Гості та учасники наукової конференції

Виступає Люба Болю біля могили письменниці

Перед відкриттям процесія вирушила на цвинтар

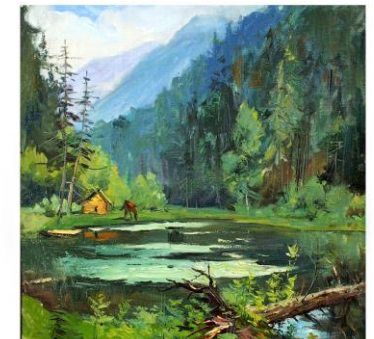
“Живий ланцюг“, 1989 рік

Зустріч кардинала Любачівського
На межі Івано-Франківської та львівської
областей

Михайло Косів виступає на підтримку
Дмитра Павличка, як кандидата до Союз-
ного парламенту

Останній дзвоник в школі № 1-
вперше з благословенням двох священників,
1991 рік

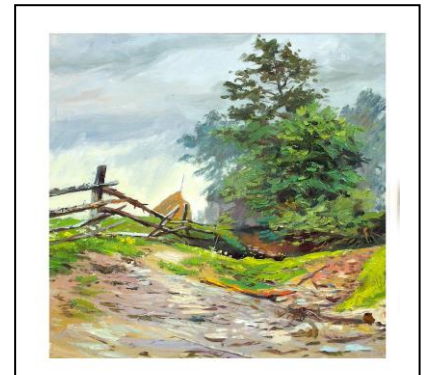
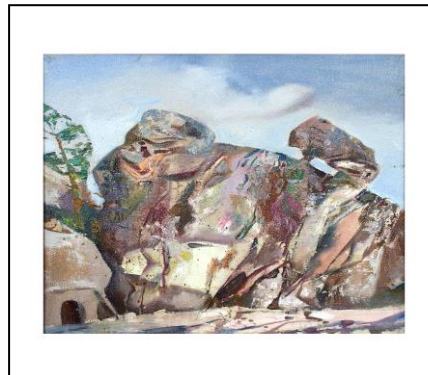
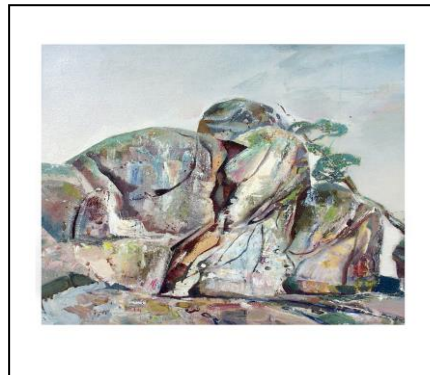
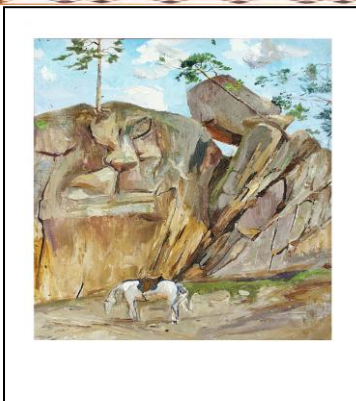
Перший дзвоник в
школі № 2

Вручення медалей

Вручення атестатів

Народна артистка України
Лариса Кадрова в ролі королеви Єлизавети

Хор Просвіти,
початок 90-х років

Святування 10-річчя відновленої
Просвіти

Члени правління Просвіти
та гості з Івано-Франківська
після наукової конференції

Хор Просвіти
під орудою Ярослава Петеша, 30-і роки

Просвітяни
біля пам'ятника Н. Кобринської, 1995 рік

Ветерани УПА на зустрічі з С. Волковецьким, 1993 рік

Пластуни з вояками УПА

Виступ першого космонавта України Леоніда Каденюка, 1999 рік

Вечір до роковин смерті З. Краківського та о. Лесіва

Зустріч з Степаном Волковецьким, 1994 рік

Святкування
630-и річчя першої згадки про
боlexівські землі

Івано-Франківськ

Союзночка

Світовий конгрес Союзу українок.
Зустріч делегатів.

Дівчата в костюмах регіонів України з вінком

Наукова конференція до 135-ти Річчя "Першого вінка"

Конференція до 10-річчя Союзу українок міста

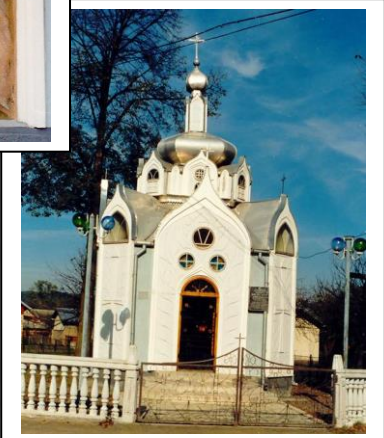
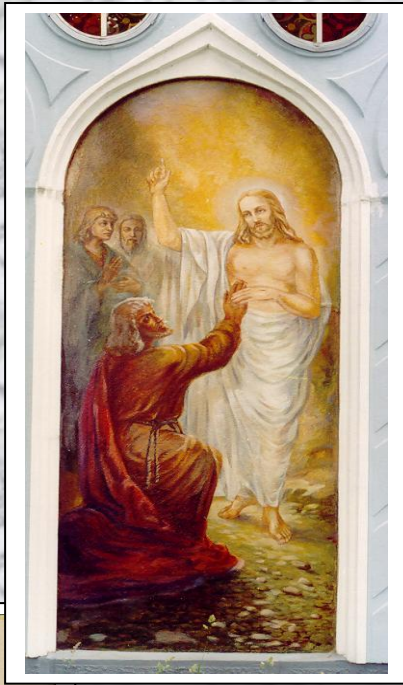

На Маланки грали "Назара Стодолю"

Президія конференції:

Солезавод

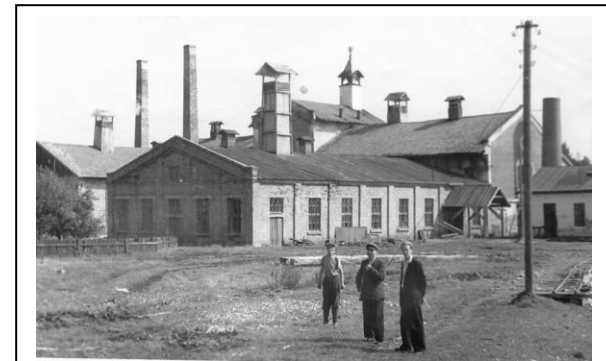
Добування солі в соляному поясі, що охоплює всі північні та східні Карпати шириною приблизно 18 км на глибині від 50 до 150 м, розпочалося дуже давно. Розкопки біля соляних витоків у Дрогобичі показали, що люди жили в цих районах ще в дольодовиковий період. Довгий час для приготування їжі використовували ропу – насичений розчин солі. Проте транспортувати ропу незручно. Коли розпочали виварювати сіль достеменно невідомо. Знаємо, що в період розквіту Київської Русі -11 століття - до Києва з Галичини доставляли виварену сіль. Власне приєднання Білої Хорватії до Києва у 10 столітті, можливо було пов'язано з необхідністю мати власні соляні джерела. Шлях до кримської солі в той час перекривали половці.

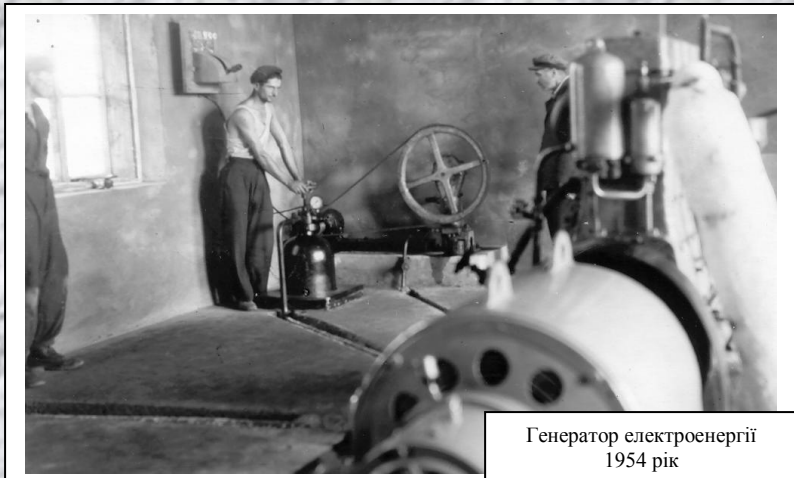
Перша письмова згадка про болехівську солеварню належить до першої половини 16 століття, хоча видобуток солі в місті розпочато набагато раніше. Технологія видобутку була дуже простою: з криниць (вікон) волячими шкурами черпали ропу, яка містила в середньому 30 % солі і виливали на плоскі мідні або залізні посудини (черіні), що були підвішені на ланцюгах на висоті біля одного метра. Під черінями горів вогонь. Щоб захистити черінь від вітру, споруджували конічної форми дерев'яний „вігвам.” Виварену сіль зшкрябували з дна черіні, підсушували біля вогню й набивали в конічної форми посудини, в яких сіль остаточно висихала і набувала форми піраміди (топки). Топки були різної величини: від пудових до пів кілограмових. Транспортували сіль у бочках переважно з пізньої осені, коли мороз сковував болота. Відомо, що головний Прикарпатський тракт, що пролягав паралельно до головного карпатського хребта, називали в середньовіччі Соляним шляхом. З Коломиї, Долини, Болехова, Дрогобича сіль перевозилася по ньому в Угорщину, Польщу, Прибалтику, Східну Україну. Прикарпатська сіль високо цінувалась на ринках за свою високу якість. Велика частка солі Болехівського заводу за Австрії та По-

льщі експортувалась до Західної Європи, за радянської влади основним споживачем солі була Москва.

Технологія видобутку протягом століть принципово не змінювалась, технічне переоснащення відбувалося протягом тривалого часу. Сучасне приміщення заводу збудоване в період розквіту підприємства – в середині 19 століття. Десь тоді почали застосовувати свердловини для видобутку ропи. Глибина свердловин сягала 150 метрів. Ропу зберігали в спеціальних складах в дерев'яних ємностях. Зі складу трубопроводом ропи самостійно стікала до ванн виварювання, під ними горів вогонь. Через високі комини пара виходила назовні. Сіль, яка опадала на дно, вигрібали й сушили. Це була важка виснажлива праця – стояти біля киплячих чанів, дихати їдкими випарами, безперервно вигрібати сіль.

Незважаючи на нелегку працю робітники поважали фабрику. Як пригадував Микола Олексин, коли німці хотіли вивезти цінне обладнання, він із товаришем Григорієм Стрипою заховали найцінніші вузли та вимірювальні прилади, а в ящики склали відпрацьовані механізми. Тому вже в середині серпня 1944 завод знову дав продукцію. Підприємство мало свою електростанцію, кузню та слюсарню майстерню. Вже після війни пройшло технічне переоснащення: встановлено обладнання для механічного вигрібання солі, центрифугу для первинної сушки, нові пакувальні машини. Праця солеваря стала набагато легшою. З початку 60 – тих почали застосовувати природний газ, який за Союзу практично не мав ціни. З середини 50 – тих сіль почали йодувати. До середини 90 – тих завод ще тримався на плаву. Через дороговизну газу його продукція стала неконкурентоздатною. Завод зупинено, йдуть пошуки інвестора для впровадження нових технологій одержання солі.

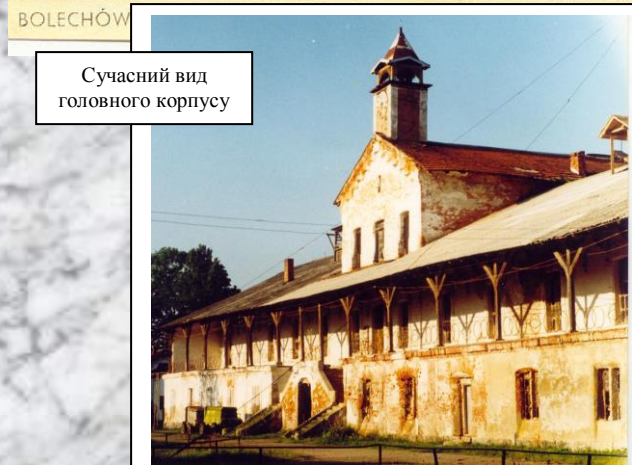
Генератор електроенергії
1954 рік

Загальний вид завод
кінця 20-х років

Оркестр заводу
1906 року

Сучасний вид
головного корпусу

Цегельний завод (ВАТ Болехівське заводоуправління будматеріалів)

Згадка про виробництво цегли в місті належить до кінця 18, початку 19 ст. Перша цеглярня знаходилась за Соломоновою гіркою. Всі операції були ручними, тому таку цеглу ще називали „пальцячкою”- на ній зберігалися сліди пальців. Дерев'яні форми набивались розмішаною глиною, протягом літа заготовки сохли, а восени випікались в невеликих печах. Потреба в цеглі значно зросла з середини 19 століття, коли розпочався промисловий бум, розширилось цивільне будівництво. Тоді ж закладено нову цегельню по вул. С.Стрільців. Засновник – польський підприємець Гануш. На новому підприємстві запроваджено цілорічне випалювання цегли. 1939 року завод було націоналізовано. Після війни, як державне підприємство, завод модернізується, розширюється асортимент продукції. В 50 – тих роках розпочато випуск черепиці, в 60-тих – керамічної дренажної трубки. Найвищої продуктивності завод досяг вкінці 80 років – 22 млн. шт. цегли за рік.

Пік падіння виробництва припав на середину 90 –тих. В останні роки підприємство набирає темпів розвитку. Його основна продукція – цегла марок 100 та 80 популярні в області та за межами Прикарпаття. Працює на заводі півтори сотні осіб, середня заробітна плата -300 гривень

